

Oponentský posudek disertační práce

Mezinárodní dohody o ochraně investic a právo Evropské unie (417 s.)

autor: Mgr. Tomáš Fecák

Aktuálnost tématu

Mgr.Fecák si před třemi lety vybral téma diplomové práce, které je na vrcholu své aktuálnosti právě nyní, tedy v době, kdy práci předložil k obhajobě. Lepší načasování a předvídavost si lze jen stěží představit. Právě nyní vrcholí jednání o obsahu TTIP, právě nyní se rozhoduje o ratifikaci CETA nebo FTA se Singapurem. Právě nyní vrcholí diskuse o rozsahu investičních kompetencí EU svěřených Komisi v Lisabonské smlouvě v čl 207, právě nyní se objevuje tlak na ukončení intra-EU BITs. Načasování je opravdu skvělé, a bylo by velmi žádoucí, kdyby byla práce v nejbližší době předána k publikaci. Jak vyplývá z posudku, práce je zpracována způsobem, že by bylo škoda, kdyby se autor o své poznatky nepodělil s širší odbornou veřejností. Jde vlastně o první pokus o ucelený popis otázek týkající se porovnání podpory a ochrany investic zakotvené na jedné straně v dvoustranných smlouvách na ochranu investic a v právu EU. Kromě toho jde patrně o jeden z mála detailnějších rozborů na téma investiční kompetence EU. Tím sice oponent netvrdí, že jde o zpracování vyčerpávající, nepochybně jde o analýzu, která si zaslouží pozornost odborné veřejnosti. Je pochopitelné, že téma je poněkud širší a analýza či srovnání standardů podpory a ochrany investic v právu EU ve srovnání s mezinárodně právní úpravou obsaženou v mezinárodních smlouvách a mezinárodním obyčejovém právu, je nepoměrně širší, stejně tak jako je mnohem složitějším vyjasnění základních pojmů a definic mezinárodního investičního práva. Jen pro ilustraci, předkladatel práce se v úvodu své práce zabývá např. definicí resp. pojmy jako je investor nebo investice, rozebírá některé hmotněprávní standardy ochrany, nebo popisuje mechanismy řešení sporů a to vše se mu podařilo vměstnat do 30 stránek. Je vak zjevné, že o téměř každém dílčím problému, který autor práce zmiňuje kapitole 2.1 „Ochrana investic podle mezinárodních dohod“ lze napsat monografii z více několika stovek stran. Totéž platí i o dalších částech práce. Hodnota práce však spočívá v něčem jiném, totiž v syntéze stávajících poznatků a porovnání mezinárodního a evropského přístupu k ochraně investic. Recenzentův dojem je takový, že jádrem práce nejsou poněkud obecné a úvodní kapitoly, za jádro předkládané práce lze dle jeho názoru považovat kapitoly 3, 4 a 5, a to nejen proto, že je otázce pravomocí EU, extra-EU a intra-EU BITs věnován největší prostor.

Struktura práce

Cílem práce je podrobný popis a analýza různých aspektů vztahu mezinárodních dohod o podpoře a ochraně investic (DPOI) uzavíraných členskými státy EU nebo EU samotnou, a práva Evropské unie. Hlavním důvodem, proč se autor touto problematikou zabývá a analyzuje ji, jak ostatně sám uvádí, je, že mezi oběma systémy pravidel dochází k různým interakcím, jejichž správné uchopení není v mnoha ohledech vůbec snadné a vyžaduje zkoumání, v rámci kterého je nutné do hloubky rozkrývat samotné základy jednotlivých institutů a pravidel DPOI, práva EU, ale i obecného mezinárodního práva. Zvolenému cíli odpovídá i struktura práce.

Práce je logicky členěna, autor se drží zvolené struktury a systematicky vyplňuje jednotlivá okénka celé skládky. Předkládaná práce je rozdělena do 6 částí a jak je uvedeno již výše, jádrem práce jsou patrně kapitoly 3, 4 a 5. Po stručné úvodní pasáži se autor věnuje úvodnímu vymezení základních pojmů mezinárodněprávní ochrany investic, a to jak na mezinárodní, tak na evropské úrovni, třetí kapitola je věnována investičním dohodám uzavíraným Unií, což je jistě kapitola, která zasluhuje zvláštní pozornost, a to nejen proto, že Komise uchopila tuto kompetenci bez toho, že by disponovala odpovídající expertízou a teprve postupně se dopracovává k poznání, které by měla již od samého počátku, kdyby postupovala transparentně a otevřela téma k širší odborné diskusi. Způsob uchopení materie ze strany EU byl opravdu velmi nedůstojný a odporoval všem zásadám „good governance“, na něž se orgány EU tak rády odvolávají. Uvedené zásady však patrně platí jen pro všechny ostatní s výjimkou samotných orgánů EU. Čtvrtá kapitola je věnována dohodám uzavíraným členskými státy s třetími zeměmi a autor nastiňuje limity čl. 351 SFEU. Zároveň se věnuje kompatibilitě práva EU a dohod o ochraně investic. Pátá kapitola je pak věnována tzv. intra-EU BITs. Ve všech částech se tak promítá několik základních otázek, totiž jak má být řešen vztah práva EU a mezinárodních závazků a jak mají být mezinárodní závazky EU resp. jednotlivých členských států implementovány a aplikovány bez toho, že by docházelo k porušování závazků vyplývajících z mezinárodního resp. evropského práva. Otázka je to jistě nelehká, zvláště když uvádíme, že implementace a aplikace výše uvedených závazků musí umožňovat efektivní ochranu práv a legitimních očekávání zúčastněných subjektů.

Hodnocení formální a obsahové úrovně práce

Předkládaná práce je dle názoru oponenta prvním pokusem o komplexní uchopení traktované materie v České republice a jedním z prvních vůbec. Po formální i obsahové stránce se autor zhostil svého úkolu velmi dobře a práci není nic vytknout, možná snad jen to, že úkol, který na sebe autor vzal je přece jen příliš ambiciózní a i přes velkou snahu obsáhnout materii v celé šíři,

nedovolal mu rozsah disertační práce jít v řadě problému více do hloubky. Přesto výsledek přesahuje výrazně po všech stránkách požadavky na obdobné práce.

Otázky k obhajobě

Mohl by autor práce rozebrat, jaký vliv bude mít ukončení BITs na tzv. „salvation clauses“ a podle čeho se bude posuzovat, zda bude nebo nebude přiznána investorům ochrana po ukončení platnosti BITs tak, jak se v nich státy dohodly?

Mohl by předkladatel práce rozebrat, jaké mohou mít v této souvislosti investoři legitimní očekávání?

Třetí otázkou je, jak by měl být obecně řešen vztah mezi závazky vyplývajícími z práva EU na jedné straně a z mezinárodního práva na straně druhé.

Doporučení

S ohledem na výše uvedené nezbývá oponentovi než pogratulovat předkladateli práce a doporučit práci k ústní obhajobě.

Vladimír Balaš

V Praze dne 11. září 2015